

Sygn. akt XXV C 2828/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Wydział XXV Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Pogorzelska

Protokolant: sekretarz sądowy Paulina Woźnica

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. Z.

przeciwko (...) Bank (...) AG z siedzibą w W. – działający w Polsce poprzez (...) Bank (...) AG (S.A.) oddział w Polsce

o ustalenie i zapłatę ,ewentualnie o ustalenie i zapłatę

1. Ustala , że umowa o kredyt hipoteczny nr (...)z dnia 13 maja 2008r. zawarta pomiędzy powódką K. Z. a (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce – poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) AG z siedzibą w W. – działający w Polsce poprzez (...) Bank (...) AG (S.A.) oddział w Polsce jest nieważna ;
2. Oddała powództwo w pozostałym zakresie;
3. Zasądza od pozwanego (...) Bank (...) AG z siedzibą w W. – działający w Polsce poprzez (...) Bank (...) AG (S.A.) oddział w Polsce na rzecz powódki K. Z. kwotę 6417 zł (sześć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. Nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa .

Sygn. akt XXV C 2828/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 12 lutego 2021 r.

Powódka K. Z. pozwem z dnia 10 sierpnia 2016 r. (data nadania w placówce pocztowej – k. 304), zmodyfikowanym następnie pismem procesowym z dnia 21 kwietnia 2020 r. (data nadania w placówce pocztowej – k. 1055) skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w którego miejsce w toku postępowania wszedł następca prawny (...) Bank (...) AG z siedzibą w W., wniosła o:

1. ustalenie, że umowa kredytowa (...) z dnia 13 maja 2008 r. zawarta przez powódkę z pozwanym jest nieważna;
2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 142.518,45 zł tytułem zwrotu kwot nienależnie zapłaconych tytułem spłaty rat kredytu, a także zasądzenie kwoty 2.210,00 zł tytułem zwrotu nienależnie zapłaconych składek na ubezpieczenie nieruchomości wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty, przy czym datą wymagalności roszczenia jest 7 lipca 2016 r., wartością przedmiotu sporu dla roszczenia o ustalenie jest kwota 5.688,00 zł, a łączna wartość przedmiotu sporu dla roszczenia określonego w tym punkcie to 150.416,45 zł;

ewentualnie

1. ustalenie, że poniższe zapisy umowy kredytowej oraz regulaminu są bezskuteczne wobec powódki:

a) § 2 ust. 1 in fine Umowy: „Kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF”;

b) § 7 ust. 4 Regulaminu: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie postanowień § 11.”;

c) § 9 ust. 2: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej:

1. raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i **w** dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą **w** Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu;

2. jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.” ;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 40.705,56 zł wskutek pobierania przez pozwanego od powódki zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy, a także zasądzenie kwoty 2.210,00 zł tytułem zwrotu nienależnie zapłaconych składek na ubezpieczenie nieruchomości wraz z odsetkami od dnia 1 stycznia 2016 r. - od szkody wyrządzonej w danym okresie, zgodnie z zestawieniem określonym w Załączniku nr 13 do pozwu - do dnia zapłaty (ewentualnie od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty), przy czym datą wymagalności roszczenia jest 7 lipca 2016 r., wartością przedmiotu sporu dla roszczenia o ustalenie jest kwota 5.420,16 zł, a łączna wartość przedmiotu sporu dla roszczenia określonego w tym punkcie to 46.125,72 zł.

Dodatkowo powódka wniosła o zasądzenie od Pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej w kwocie 17 zł

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 13 maja 2008 r. zawarła z pozwanym bankiem umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do franka szwajcarskiego. Przedmiotem umowy było udzielenie kredytu na kwotę 300.000 zł na cele zakupu lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym oraz jego modernizację. W chwili podpisywania umowy kredytowej wysokość zobowiązań powódki pozostawała nieznana, gdyż kwota kredytu oraz wysokość rat i zadłużenia z tytułu niespłaconego kredytu uzależniona jest od kursu franka szwajcarskiego, który pozwany ustala w sposób arbitralny. Powódka zarzuciła, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna, gdyż narusza art. 69 ust.

1 Prawa bankowego oraz art. 358¹ § 5 k.c., bowiem umowne klauzule waloryzacyjne stosowane do udzielonego kredytu wystawiają kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko, a ponadto strony nie uzgodniły wszystkich istotnych elementów umowy kredytu, bowiem Bank samodzielnie wyznaczył kurs zastosowany do wyliczenia równowartości w CHF udzielonego kredytu już po zawarciu umowy kredytowej a następnie do wyliczania rat kredytowych. Powódka wskazała, że niniejszym pozwem dochodzi zapłaty kwoty 142.518,45 zł z tytułu nienależnego świadczenia w ramach przedmiotowej umowy za okres od dnia zawarcia umowy do 26 czerwca 2015 r. Zaznaczone zostało, że ww. kwota stanowi wysokość wszystkich świadczeń uiszczonych przez powódkę we wskazanym powyżej okresie tytułem uznania nieważności przedmiotowej umowy. Żądanie ustalenia nieważności umowy zostało przez powódkę oparte na podstawie art. 189 k.p.c. Ponadto powódka podniosła, że zawarte w umowie klauzule indeksacyjne stanowią

niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. bowiem powódce (konsumentowi) nie zostało przedstawione ryzyko związane z mechanizmem indeksacji, a wysokość zobowiązań konsumenta została określona przez odwołanie się kursów CHF wyznaczanych arbitralnie przez pozwanego. Swoje roszczenia strona powodowa oparła na treści art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., wskazując, iż spłacając kredyt dokonywała w rzeczywistości nadpłat nie mając świadomości, iż harmonogramy spłat przedstawiane przez bank są niezgodne z umową. Zatem świadczenia dochodzone niniejszym pozwem były świadczeniami nienależnymi, gdyż powódka spełniając je nie była do tego w ogóle zobowiązana. Oznacza to, że w sytuacji uznania umowy kredytu hipotecznego nr (...) za nieważną, kredytobiorcy przysługiwać będzie roszczenie o zwrot wszelkich kwot zapłaconych bankowi w związku z wykonywaniem przez niego umowy kredytowej, bankowi zaś roszczenie o zwrot kwoty faktycznie wypłaconego kredytu (d: pozew – k. 1-63, pismo z dnia 21 kwietnia 2020 r. – k. 998-1002).

Pozwany (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

(a następnie jego następca prawny (...) Bank (...) AG z siedzibą w W.) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej w wysokości 68 zł.

W uzasadnieniu pozwany zakwestionował zasadność dochodzonych pozwem roszczeń co do zasady i co do wysokości oraz wskazał, że strony w sposób świadomy i jednoznaczny oparły wysokość rat kredytu na czynniku zmiennym, jakim jest kurs waluty obcej. Powódka sama wnioskuje o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty CHF, zaś przed zawarciem umowy została należycie poinformowana o ryzyku kursowym. Umowa jest zgodna z Prawem bankowym, Kodeksem cywilnym oraz naturą stosunku prawnego, indeksacja nie stanowi instrumentu finansowego, umowa nie jest też sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Pozwany podniósł również, że klauzule indeksacyjne nie podlegają badaniu w zakresie przewidzianym w art. 385¹ k.c., gdyż postanowienia umowy kredytu, w tym indeksacja kwoty kredytu, były uzgodnione przez strony indywidualnie przed zawarciem umowy, indeksacja nie określa praw konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, ani nie narusza jego interesów, gdyż kształtuje konkretny produkt finansowy umożliwiający korzystanie z preferencyjnych warunków spłaty (oprocentowanie stawką LIBOR) oraz nakłada na obie strony konsekwencje związane ze zmianami wartości waluty obcej w czasie obowiązywania umowy, zaś kursy kupna i sprzedaży CHF w tabelach kursowych pozwanego odpowiadały wartościom rynkowym. Ponadto nowelizacja Prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw i zawarcie przez strony aneksu do umowy pozwalającego na spłatę kredytu we frankach szwajcarskich potwierdzają ważność umowy kredytu indeksowanego oraz wyłączają możliwość kontroli postanowień odsyłających do tabel kursowych w kategoriach abuzywności i sankcję bezskuteczności. Pozwany wskazał, że ewentualne stwierdzenie przez sąd abuzywności klauzul umownych nie może prowadzić do wyłączenia indeksacji i zastąpienia jej regulacją dotyczącą kredytu złotówkowego oprocentowanego według stawki LIBOR. W takiej sytuacji indeksacja kredytu powinna być dokonana z uwzględnieniem rynkowego kursu CHF/PLN. Z uwagi jednak na fakt, że kursy indeksacji w pozwanym banku były kursami rynkowymi, brak jest podstaw do ingerencji sądu w stosunek umowny. Pozwany podniósł także, że w razie wzajemnego zwrotu świadczeń bank nie jest zobowiązany do zwrotu spłaconej już części kredytu, lecz to bank powinien otrzymać całą świadczoną kwotę, a nie zwracać to, co zdążył uiścić w ramach spłaty kwestionując umowę kontrahent, a nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powódkę (d: odpowiedź na pozew – k. 318-339v.).

W związku z przejęciem z dniem 3 listopada 2018 r. (...) Bank (...) S.A. przez (...) Bank (...) AG z siedzibą w W., postanowieniem z dnia

16 grudnia 2019 r. Sąd zawiesił postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz podjął zawieszony postępowanie z udziałem (...) Bank (...) AG z siedzibą

w W. jako następcy prawnego (...) Bank (...) S.A.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska (dalsze pisma procesowe: replika na odpowiedź na pozew z 22 grudnia 2017 r. – k. 508-532, pismo pozwanego z 18 stycznia 2018 r. – k. 688-694v., stanowisko stron na rozprawie w dniu 14 stycznia 2021 r., godz. 01:03:56 – k. 1079).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2008 r. K. K. (obecnie Z.) poszukiwała kredytu na zakup mieszkania z rynku wtórnego w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. W związku z tym powódka skontaktowała z doradcą kredytowym, który zaoferował jej kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego, będącym w tamtym czasie najkorzystniejszym z uwagi na wysokość oprocentowania i wysokość raty. Zdecydowała się na wybór kredytu indeksowanego, bo był tańszy i wydawał jej się bezpieczniejszy. Nie rozumiała wówczas mechanizmu indeksacji, który nie został jej wyjaśniony. Informowano ją też, że w związku ze zmianą kursu CHF zmianie może ulegać wysokość rat, jednak nie informowano jej o wpływie zmian kursu na saldo kredytu, ani o stosowaniu przez bank spreadu, ani o stosowaniu własnych kursów, więc myślała, że będą stosowane średnie kursy rynkowe. Poza tym doradca kredytowy przekonywał powódkę, że ryzyko kursowe jest niewielkie, bo kurs CHF jest stabilny. Przy podpisywaniu umowy powódka zapoznała się z jej treścią, nie uzyskała jednak możliwości negocjowania warunków umowy. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były indywidualnie uzgadniane między stronami. Powódka została poinformowana o możliwości zmiany kursu franka szwajcarskiego (d: zeznania K. Z. w charakterze strony na rozprawie w dniu 14 stycznia 2021 r. – k. 1077-1079).

Powódka w dniu 7 kwietnia 2008 r. złożyła wniosek o kredyt hipoteczny, w którym jako kwotę wnioskowaną o udzielenie wskazała 330.000 zł. We wniosku określiła jako walutę wnioskowanego kredytu „CHF”. Kredyt miał być przeznaczony na: zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym (300.000 zł) oraz modernizację rozumianą jako remont, rozbudowa lub adaptacja (30.000 zł) (d: wniosek o kredyt hipoteczny k. 357-361).

Wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu powódka złożyła na formularzu banku oświadczenie, że została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, oraz, że będąc świadomą ryzyka kursowego rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, że znane są jej postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, że została poinformowana, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku. W ramach przedmiotowego oświadczenia potwierdziła również, że jest świadoma, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość raty spłaty kredytu (d: oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej z dnia 7 kwietnia 2008 r. – k. 362).

Decyzją kredytową z 8 maja 2008 r. (...) przyznał powódce kredyt w kwocie 300.000,00 zł indeksowany do CHF podlegający spłacie przez okres 360 miesięcy, którą powódka otrzymała (d: decyzja kredytowa z dnia 8 maja 2008 r. - k. 364).

W dniu 13 maja 2008 r. (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce (poprzednik prawny (...) Bank (...) AG) oraz K. K. (obecnie Z.) (kredytobiorca) zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzoną 12 maja 2008 r. Na mocy tej umowy bank udzielił kredytobiorcy kredytu na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym, położonego w W. przy ul. (...) oraz jego modernizację (§ 1 ust. 1 i § 2 ust. 2 i 5 umowy). Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w wysokości 300.000,00 zł, przy czym postanowiono, że kredyt indeksowany jest do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1 umowy). W umowie postanowiono, że okres kredytowania wynosi 360 miesięcy (§ 2 ust. 3 umowy).

Zgodnie z umową, kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosi 3,97500% w stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 1,20 punktów procentowych. Oprocentowanie kredytu ulega zmianie

w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 3 ust. 1-3 umowy).

W umowie zapisano, że kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie, spłata kredytu następuje w ratach równych, w okresie karencji kapitału płatne są wyłącznie raty odsetkowe, kredyt podlega spłacie w 360 ratach spłaty oraz że raty kredytu i

inne należności związane z kredytem pobierane są z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa stanowiącego załącznik do umowy, a kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania wystarczających środków na rachunku uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (§ 6 ust. 1-4 i ust. 6).

Zgodnie z umową, w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), zaś kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że w dniu podpisania umowy otrzymali Regulamin

i aktualną na dzień sporządzenia umowy Taryfę i zapoznali się z nimi (§ 15 ust. 1 i 2 umowy) (d: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzona 12 maja 2008 r. –

k. 67-72).

W Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), który stanowił załącznik do przedmiotowej umowy kredytu, w § 2 pkt 2 zdefiniowano „kredyt indeksowany do waluty obcej” jako „kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli”, a w § 2 pkt 12 zdefiniowano „Tabelę” jako „Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku”.

Zgodnie z § 4 ust. 1 Regulaminu, kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną

w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W myśl § 7 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie § 11.

Stosownie do § 9 ust. 1 Regulaminu, raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w umowie, zaś stosownie do § 9 ust. 2 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej: 1) raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności rat kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, 2) jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Stosownie do § 13 ust. 7 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie

z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji (d: regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...)) k. 75-83).

Przy podpisywaniu umowy kredytu powódka złożyła na formularzu banku pisemne oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej i jest świadoma ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z w/w umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, a także oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że: będąc w pełni świadomą ryzyka kursowego

rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, znane są jej postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej”, została poinformowana, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku, ja świadoma, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie, saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie (d: oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką z dnia 13 maja 2008 r. – k. 363).

W 2008 r. w ofercie (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce były zarówno kredyty złotowe, jak i indeksowane do CHF. Kursy kupna i sprzedaży waluty CHF w Tabeli Kursowej banku ustalane były w ten sposób, że do kursu referencyjnego analitycy banku dodawali trzy bufory składające się na marżę banku, z których pierwszy wynikał z przewidywania, jak kurs waluty może się zmienić w ciągu następnego dnia, drugi wynikał z konieczności zdeponowania przez bank w izbach rozrachunkowych środków na zabezpieczenie transakcji walutowych na rynku międzybankowym, a trzeci wynikał z pozycji, jaką bank ma na rynku międzybankowym. Przedmiotem negocjacji były parametry cenowe. Przy zawieraniu umowy kurs waluty nie był negocjowany (d: przesłuchanie A. S. w charakterze świadka na rozprawie w dniu 1 grudnia 2017 r. – k. 481-484).

Przedmiotowa umowa kredytu hipotecznego została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami. K. Z. ma wykształcenie średnie, w chwili zawarcia umowy była zatrudniona na stanowisku starszego konsultanta ds. rozliczeń w (...) Sp. z o.o. w W. (d: wniosek o kredyt hipoteczny k. 357-361, zeznania K. Z. w charakterze strony na rozprawie w dniu 14 stycznia 2021 r. – k. 1077-1079).

Ustawa z dnia 29 lipca 2011r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie dnia 26 sierpnia 2011 r. wprowadziła następujące zmiany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.): w art. 69 w ust. 2 po pkt 4 dodano pkt 4a w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Po ust. 2 dodano ust. 3 w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Artykuł 4 stanowił zaś, że w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

W dniu 19 września 2011 r. we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce, na podstawie art. 42e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wstąpił (...) S.A. Następnie z dniem 31 grudnia 2012 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. połączył się zgodnie z art. 124 ustawy Prawo bankowe oraz w trybie ustawy Kodeks spółek handlowych z (...) S.A. Wskutek niniejszego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku (...) S.A. jako banku przejmowanego na rzecz (...) Bank (...) S.A. jako banku przejmującego. (...) Bank (...) AG z siedzibą w W. wykonujący działalność w ramach oddziału (...) Bank (...) AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A. w W. (okoliczność bezsporna).

Pismem z dnia 12 kwietnia 2012 r. powódka K. Z. złożyła dyspozycję zmiany sposobu spłaty kredytu poprzez zmianę waluty spłaty kredytu z PLN na CHF (d: dyspozycja zmiany sposobu spłaty kredytu – k. 372).

W okresie od daty zawarcia kredytu (tj. 13 maja 2008 r.) do 31 sierpnia 2016 r. K. Z. zapłaciła na rzecz banku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych w złotych polskich kwotę łączną 142.820,45 zł (d: opinia biegłego sądowego z zakresu finansów, ekonomii i bankowości R. P. wraz z opinią uzupełniającą – k. 713-721, k. 835-840).

Pismem z dnia 18 listopada 2015 r. pozwany poinformował powódkę, iż w związku z nieterminową spłatą kapitału kredytu, odsetek i innych należności wynikających z umowy kredytu hipotecznego nr (...) wypowiada przedmiotową umowę z zachowaniem trzydziestodniowego okresu wypowiedzenia. Wskazał, iż wraz z upływem okresu wypowiedzenia, całość zadłużenia wynikającego ze wskazanej umowy zostanie postawiona w stan natychmiastowej wykonalności, w konsekwencji czego powódka zostanie zobowiązana do spłaty kwoty kredytu wynoszącej wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego pisma 119.152,94 CHF, bez dodatkowego wzywania do zapłaty. Pozwany wezwał równocześnie powódkę do bezzwłocznej spłaty bieżącego zadłużenia wynikającego z przedmiotowej umowy w wysokości 2.528,72 CHF. W piśmie zaznaczone zostało, iż po upływie okresu wypowiedzenia, w przypadku nieuregulowania powyższych sum Bank zainicjuje właściwe postępowanie sądowe w celu otrzymania tytułu wykonawczego, celem przymusowego odzyskania opisanych należności (d: wypowiedzenie umowy kredytu z dnia 18 listopada 2015 r. – k. 84).

Pismem z dnia 7 lipca 2016 r. w związku z nieważnością, ewentualnie bezskutecznością postanowień umowy K. Z. wezwała (...) Bank (...) S.A. do zapłaty kwoty 142.820,45 zł tytułem zwrotu rat kredytu od dnia zawarcia umowy do dnia sporządzenia wezwania oraz kwoty 2.522 zł tytułem nienależnie pobranych składek na ubezpieczenie nieruchomości w terminie 7 dni od daty doręczenia pisma. Pismo zostało odebrane przez pozwanego w dniu 12 lipca 2016 r. (d: pismo powódki z dnia 7 lipca 2016 r. – k. 85-86, potwierdzenie odbioru – k. 88).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. S., w których świadek przedstawił zasady ustalania przez pozwany bank kursów franka szwajcarskiego w tabeli kursowej,

a także ogólne zasady udzielania przez bank kredytu hipotecznego, gdyż zeznania te cechowały się znacznym stopniem szczegółowości, były wewnątrznie spójne i logiczne i nie były kwestionowane przez strony postępowania. Ponadto świadek wskazując na w/w okoliczności przyznał również, że przedmiotem negocjacji na etapie zawierania umowy były wyłącznie parametry cenowe, tj. kwota kredytu, termin - okres spłaty, rodzaju zabezpieczeń i wysokości oprocentowania, a nie kurs waluty, jak również, że do zakresu informacji przedstawianych klientom nie należał sposób kształtowania kursów w tabeli kursowej. Powyższe w ocenie Sądu potwierdza, iż zeznania świadka są obiektywne a wiedza o przedstawionych okolicznościach została powzięta na skutek wykonywanych przez niego obowiązków służbowych.

Sąd dał wiarę w całości zeznaniom K. Z., w których powódka przekazała informacje co do celu zaciągnięcia przez nią przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy, w tym zwłaszcza postanowień określających zasady indeksacji, oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank. Zeznania powódki były zgodne z dowodami z dokumentów lub z doświadczeniem życiowym (co do braku możliwości negocjacji tego rodzaju umów z bankiem), a nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

Sąd uznał za wiarygodne opinie biegłego z dziedziny finansów, ekonomii i bankowości R. P.. Opinie zostały sporządzone w sposób charakterystyczny dla tego typu dokumentów. Biegły w opinii szczegółowo uzasadnił podstawy

dokonanych analiz i wyliczeń, z odwołaniem do dokumentów stanowiących materiał dowodowy sprawy. Pozwala to ocenić opinię jako rzetelną, nie budzącą wątpliwości co do wiedzy i fachowości ich autora.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawowym zarzutem stawianym przez powódkę w toku niniejszego postępowania, był zarzut nieważności umowy wynikający, tak z zasad ogólnych, jak również jako skutek abuzywności klauzul indeksacyjnych. Zarzut ten stanowił podstawę roszczenia o zapłatę (w ramach powództwa głównego), opartego na twierdzeniach o świadczeniu nienależnym. Na podstawie całokształtu Sąd uznał, iż na uwzględnienie zasługiwało wyłącznie w ramach powództwa głównego roszczenie o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...). W pozostałym zakresie, tj. odnośnie żądania zasądzenia wszystkiego co powódka świadczyła na rzecz pozwanego wykonując umowę, z uwagi na fakt, iż zapłacona kwota była niższa niż świadczenie spełnione przez pozwanego, Sąd oddalił powództwo. W w/w roszczeniu powódka żądała również po jego modyfikacji kwoty uiszczonej tytułem składek ubezpieczenia nieruchomości kredytowanej, w wysokości 2.210 zł. W przedmiotowym zakresie Sąd również nie znalazł podstaw do zasądzenia w/w kwoty albowiem w toku postępowania nie zostało wykazane aby podstawę ich pobierania stanowiła kwestionowana umowa kredytu hipotecznego. Z zapisów umowy nie wynika bowiem ani obowiązek spełnienia takiego świadczenia na rzecz banku, ani też wysokość składek, co skutkowało brakiem podstaw do przyjęcia, iż z nieważności kwestionowanej umowy należy wyprowadzić obowiązek zwrotu świadczenia spełnianego w związku z ubezpieczeniem lokalu mieszkalnego.

Przed merytoryczną oceną argumentacji powódki, na której oparto roszczenie o ustalenie nieważności Umowy, Sąd zobligowany był w pierwszej kolejności zbadać, czy strona powodowa, posiada interes prawny w jego formułowaniu (art. 189 k.p.c.).

Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości skorzystania z powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok SN z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok SN z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; wyrok SN z 02 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; wyrok SN z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; wyrok SN z 05 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242). Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, w ocenie Sądu, podane przez powódkę okoliczności w celu wykazania interesu prawnego w uzyskaniu wyroku sądowego ustalającego nieważność umowy kredytu pozwalają na stwierdzenie istnienia takiego interesu po stronie powodowej. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, a co za tym idzie wysokości zobowiązania powódki. Jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową, w tym w szczególności co do obowiązku płacenia przez powódkę rat kapitałowo – odsetkowych, co przekłada się na wysokość zobowiązania powódki wobec Banku. Skutku takiego nie byłoby w stanie wywołać nawet zasądzenie całości lub choćby części zapłaconych nienależnie przez kredytobiorcę na rzecz banku świadczeń. W tej sytuacji w ocenie Sądu powódka ma prawo do uzyskania odpowiedzi na pytanie czy umowa kredytowa ją wiąże, a jeśli tak to w jakim zakresie i na jakich warunkach powinna być wykonywana, lub wykonana. Najlepszą drogą prawną uzyskania odpowiedzi na te pytania jest powództwo o ustalenie. Zdaniem Sądu powództwo o zapłatę nie daje pełnej ochrony praw powódki

w sposób prosty i łatwy. Natomiast sprawa o ustalenie daje powódce możliwość uzyskania pełnej ochrony w każdej ze sfer umowy, które obiektywnie budzą wątpliwości.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy pomiędzy powodem a poprzednikiem prawnym pozwanego banku (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r., nr 72, poz. 665), przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Przed przystąpieniem do oceny żądania dochodzonego pozwem wskazać należy, że nie budziła wątpliwości, w stanie prawnym obowiązującym w dacie zawierania przedmiotowej umowy kredytu, dopuszczalność konstruowania umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, co znalazło potwierdzenie w wyroku Sąd Najwyższy z dnia 22 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 1049/14 (OSNC z 2016 r nr 11 poz. 134), w którego uzasadnieniu została opisana konstrukcja umowy kredytu bankowego indeksowanego. Jednocześnie Sąd potwierdził dopuszczalność zawarcia w/w typu umowy.

W szczególności Sąd Najwyższy wskazał, że jest to umowa, na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się oczywiście w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego). Nie ma zatem podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególny z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym zakładającej szczególny sposób określania wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym. W zakresie umowy kredytu indeksowanego także dochodzi do wydania sumy kredytu kredytobiorcy i zwrotu wykorzystanej sumy kredytu z reguły w ratach kredytowych w dłuższym odcinku czasowym. Dla kredytobiorcy istotne znaczenie ma z reguły wysokość rat spłacanych w poszczególnych okresach ich spłat. Kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej, gdyż suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu hipotecznego może mieć inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu, ale taka wykorzystana suma - w całości lub części - może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu”.

Zaprezentowany wyżej pogląd, Sąd Najwyższy podtrzymał w wyroku z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14 (Biul. SN z 2015 r., nr 5), w którym, odwołując się do przepisów zawartych w ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 165, poz. 984), wskazał, że „idea dokonania nowelizacji Prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...) Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia”. Legalność i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego potwierdził również ustawodawca w art. 4 powołanej

wyżej ustawy, zgodnie z którym, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Skoro przepis ten wprost potwierdza stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą do umów zawartych wcześniej, to nielogicznym byłoby uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne. Wprowadzenie konieczności określenia zasad ustalania kursów walut do treści umowy kredytowej oznacza potwierdzenie dopuszczalności indeksacji kwoty udzielonego kredytu.

Zwrócić trzeba nadto uwagę, że obowiązująca obecnie ustawa z 23 marca 2017 r.

o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz.U. z 2017 r., poz. 819) jednoznacznie dopuszcza - choć z pewnymi ograniczeniami - zawieranie umów kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej (art. 6 i art. 10 pkt 7 te same ustawy) wraz ze wszystkimi konsekwencjami, jakie może to mieć dla ustalenia wysokości zobowiązania konsumenta. Oczywiście przepisy tej ustawy nie znajdują zastosowania do umów zawartych przez strony, jednakże pozwalają na ocenę dopuszczalności określonej konstrukcji w systemie prawa.

W tej sytuacji stwierdzić należy, że wprowadzenie do umowy kredytu bankowego postanowień dotyczących indeksacji kwoty kredytu mieści się w granicach swobody umów

i nie stanowi naruszenia art. 69 ustawy Prawo bankowe. Przedmiotowa umowa zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne umowy kredytu bankowego. W art. 69 ust. 2 Prawa bankowego wskazano, jakie niezbędne (obligatoryjne) postanowienia powinny być ujawnione w umowie kredytu bankowego. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. Elementów konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w treści art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zatem stanowią je zobowiązanie banku do wydania kredytobiorcy określonej sumy pieniężnej oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanej sumy kredytu i zapłacenia odsetek kapitałowych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC z 2016 r. nr 11 poz. 134).

Wymogi powyższe zostały spełnione w przypadku spornej umowy albowiem zawiera ona wymienione wyżej elementy przedmiotowo istotne. Kredyt waloryzowany (indeksowany) kursem waluty obcej to kredyt udzielany w walucie polskiej, przy czym na dany dzień (najczęściej dzień uruchomienia kredytu), kwota kapitału kredytu (lub jej część) przeliczana jest na walutę obcą (według bieżącego kursu wymiany waluty), która to kwota stanowi następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych określana jest zatem w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień (najczęściej na dzień spłaty).

Zgodnie z §2 pkt 1 umowy, bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 300.000 złotych polskich indeksowanego kursem CHF, która to kwota została przeliczona na CHF

w dniu jej uruchomienia. Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko.

Kredyt został wypłacany powódce w złotych polskich. Spłata rat od momentu uruchomienia kredytu odbywała się w tej samej walucie. Kwota kredytu została przez nią określona we wniosku kredytowym w złotych polskich. Sama kwota kredytu została w umowie określona również w walucie polskiej z zastrzeżeniem jej indeksacji kursem CHF. Ponadto kwota, do której udzielono zabezpieczenia w postaci hipoteki kaucyjnej ustanowionej na lokalu, stanowiącym spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, położonego w W., przy ul. (...), lokal nr (...), również została wyrażona w złotych polskich i opiewa na 600.000 zł (§ 7 umowy k. 68).

Zdaniem Sądu, z powyższego bezsprzecznie wynika, że zawarta przez strony umowa kredytu hipotecznego stanowi umowę kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej. Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat

kredytowych, do których kredytobiorcy będą zobowiązani w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku.

W ocenie Sądu podpisana przez strony umowa kredytu spełniała zatem wszystkie ustawowe wymogi wynikające z treści art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w szczególności spełniała wymogi z art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego. Strony określiły w umowie kredytu kwotę kredytu, walutę kredytu, jego przeznaczenie, okres kredytowania, terminy i zasady jego zwrotu przez powoda przy zastosowaniu klauzuli indeksacyjnej, a także oprocentowanie kredytu i opłaty oraz prowizje związane z jego udzieleniem.

Również zdaniem Sądu umowa kredytowa nie była sprzeczna z obowiązującym do stycznia 2009 r. brzmieniem art. 358 § 1 k.c. W tym okresie obowiązywał już art. 358¹ § 2 k.c., który zezwalał na określenie wysokości świadczenia pieniężnego przez odwołanie do innego niż pieniądź miernika wartości. Zatem możliwą postacią dopuszczalnej waloryzacji świadczeń stron było odwołanie się do wartości pieniądza obcego. W dacie zawarcia przedmiotowej umowy banki posiadały ogólne zezwolenie dewizowe na zawieranie umów w walutach obcych. Wypada zauważyć w tym miejscu, że indeksacja w rozumieniu umowy stron nie służy jedynie waloryzacji na przyszłość wysokości świadczenia. Celem umowy w takiej postaci jest raczej uzyskanie przez kredytobiorcę kredytu na lepszych warunkach niż w złotówkach, chociażby ze względu na niższe oprocentowanie, co w konsekwencji czyniło kredyty indeksowane bardziej popularnymi, przysparzającymi Bankowi większej liczby klientów, a co za tym idzie większego przychodu. Naliczanie odsetek według korzystniejszej stopy procentowej (dzięki finansowaniu kredytu we frankach) było możliwe jedynie w przypadku przeliczenia wierzytelności kredytu na franki. Taki rodzaj waloryzacji poprzez podwójne przeliczenie na CHF i PLN odbiega od tradycyjnego modelu – stosowanego przez lata również w Polsce – w którym wierzytelność przy zawarciu umowy wyrażana jest od razu w walucie obcej i spłacana według kursu aktualnego na datę wymagalności poszczególnych rat. Co jednak nie oznacza, że waloryzację poprzez indeksację kwoty kredytu do franka szwajcarskiego należy uznać za sprzeczną z ustawą.

Pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego przed rokiem 2011 należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok SN z 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Należy wskazać, że ustawodawca w aktach prawnych wydanych po dacie zawarcia umowy dwukrotnie regulował obowiązki i uprawnienia wiążące się z umowami kredytu indeksowanego i denominowanego (ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 165, poz. 984) oraz ustawa z 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz.U. z 2017 r., poz. 819)) Zdaniem Sądu jest to ostateczny argument przemawiający za brakiem wynikającej z art. 69 Prawa bankowego w zw. z art. 58 § 1 k.c. nieważności umów tego rodzaju. Należy uznać, iż racjonalny ustawodawca nie wprowadzałby regulacji dotyczących umów uznawanych przez siebie za nieważne. konstrukcja kredytu indeksowanego zawarta w umowie powódki jest identyczna.

Umowy kredytowej zawartej przez powódkę nie można uznać umowy za nieważną ze względu na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Uznanie umowy za nieważną może nastąpić w wypadkach wyjątkowych, posiadających mocne uzasadnienie aksjologiczne (por. wyrok SN z 28 stycznia 2016 r. w sprawie I CSK 16/15). Powódka nie wskazywała jakie konkretnie zasady współżycia społecznego zostały naruszone przez sprzeczne z nimi postanowienia umowy. W ocenie Sądu nawet, gdyby uznać, iż pozwany Bank nie dopełnił obowiązku informacyjnego wobec powódki, to taka sytuacja nie powoduje uznania umowy za nieważną na wyżej wskazanej podstawie prawnej.

Nie można przyjąć, iż co do zasady umowy kredytu indeksowanego do CHF sprzeciwiają się zasadom współżycia społecznego. Oceny pod kątem sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego należy dokonać indywidualnie w każdym przypadku, odwołując się do postanowień umowy a nie do okoliczności jej zawarcie. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym

przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w CHF. Powódka nie znajdowała się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działała w warunkach konieczności finansowej.

Choć rozważaną tu indeksację kredytu należy uznać za dopuszczalną co do zasady i można przedstawić przykłady jej zastosowania zgodnego z prawem, w ocenie Sądu postanowienia opisanych w pozwie umów określające indeksację są nieważne jako sprzeczne z art. 353¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem strony zawierające umowę mogą określić stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze stosunku), ustawie albo zasadom współżycia społecznego. Zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia. Przy określeniu świadczenia możliwe jest odwołanie się do konkretnych podstaw, możliwe jest również odwołanie się w tym zakresie do woli osoby trzeciej. Jednakże w każdym wypadku umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron. W doktrynie prawa stwierdzenie to od dawna nie budzi wątpliwości. Nie może być takiej sytuacji, że wierzyciel w dowolny sposób, według własnego uznania, określa zobowiązanie, stawiając dłużnika w sytuacji niepewnej i zależnej w dużej mierze od wierzyciela.

W ostatnich latach brak jest orzecznictwa, które odnosiłoby się szczegółowo tej kwestii pod kątem jedynie wykładni art. 353¹ k.c. W ocenie Sądu, jednak aktualne pozostają orzeczenia SN z okresu sprzed 2004r. W uchwale z 22 maja 1991 r. w sprawie III CZP 15/91 Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczne naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, zaś sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach, zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał za nieskuteczne prawnie postanowienia umowy pozwalające na dowolną zmianę regulaminu rachunku bankowego. Z kolei w uchwale z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzegł konieczność wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego.

Zdaniem Sądu strony zgodnie wskazały wysokość należnych sobie świadczeń, w szczególności kwotę kredytu oraz sposób naliczania odsetek. Na stopę procentową miała się składać każdorazowo stopa referencyjna LIBOR 3M(CHF) określana przez (...) Banków (B. B.' (...)) oraz stała marża banku. (§2 ust. 1 regulaminu). Tak określone stawki LIBOR były powszechnie dostępne, ogłaszane w prasie i Internecie, a są ustalane niezależnie od pozwanego banku. Odwołanie się do nich miało gwarantować dostosowanie stopy procentowej kredytu do aktualnych warunków rynkowych – przy zapewnieniu stałości zysku banku (a więc i w pewnym stopniu kosztu kredytu dla kredytobiorcy). Natomiast postanowienia klauzuli indeksacyjnej pozwalają bankowi na dowolną i nieograniczoną umową zmianę wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 pkt. 2 regulaminu kredyt indeksowany do waluty obcej to kredyt oprocentowany według stopy procentowej opartej na stopie referencyjnej dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata i spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych według tabeli banku. Wypada zauważyć, że przytoczona tu definicja indeksacji odbiega od sformułowań zawartych w umowach innych banków i kładzie nacisk na zastosowanie stopy procentowej charakterystycznej dla waluty obcej – pomimo wypłaty i spłaty kredytu w złotych. Jakkolwiek nie jest to przedmiotem postępowania, wskazana definicja najlepiej oddaje ekonomiczne znaczenie indeksacji i związanego z nią przeliczeń na waluty obce.

W sprawie niniejszej §2 ust. 1 zd. 2 umowy kredytu stanowił, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF, zaś kwestię przeliczeń walutowych - przy wypłacie kredytu i przy spłacie zobowiązań z tytułu umowy kredytu - regulowały następujące postanowienia Regulaminu kredytu, kwestionowane przez powódkę:

1. § 7 ust. 4 Regulaminu, o treści: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu.

W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie §11”,

2. § 9 ust. 2 Regulaminu, o treści: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej: 1) raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności rat kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1) według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, 2) jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu”.

W regulaminie stanowiącym część umowy (jak i w samej umowie) brak jest jakichkolwiek podstaw, którymi bank miał się kierować przy ustalaniu kursów. Brak jest również przepisów prawa, które wpływają na sposób określania kursu przez powoda. Oczywiście bank nie ma wpływu na wysokość kursów stosowanych na rynkach walutowych (przynajmniej jeśli chodzi o nieduży w skali światowej bank – poprzednika prawnego powoda). Jednak sposób określania kursów stosowanych przez bank dla poszczególnych transakcji w świetle umowy jest niczym nieograniczony. Wbrew pozorom kryteria rynkowe i potencjalny wpływ nadzoru finansowego nie stanowią tu wystarczającego obostrzenia. Ustalenie kursu na zbyt niskim (w przypadku kupna) lub zbyt wysokim (w przypadku kursu sprzedaży) poziomie nie musi spowodować rezygnacji kontrahentów banku z transakcji walutowych. Bank może ustalić równocześnie kilka tabel kursów i stosować je w zależności od rodzaju transakcji (a więc inny kurs stosować dla transakcji kantorowych, inny dla skupu/sprzedaży dokonywanej za pośrednictwem rachunków bankowych, zaś jeszcze inny dla obliczeń związanych z udzielaniem i spłatą kredytów), i jak powszechnie wiadomo także powodowy bank z takiej możliwości korzysta.

Jak wynika z §7 ust. 4 regulaminu przy wypłacie kredytu bank nawet nie musiał zastosować kursu wynikającego z ustalonej przez siebie tabeli, a jedynie kurs nie niższy – co jednoznacznie wskazuje na możliwą dowolność w określaniu wysokości zobowiązania drugiej strony. Spłata kredytu miała następować według kursu sprzedaży z tabeli obowiązującej w banku (§9 ust. 2 pkt. 1) W ten sposób powodowy bank zastrzegł dla siebie możliwość jednostronnej zmiany wysokości zobowiązania drugiej strony: poprzez zwiększenie wartości świadczenia wyrażonego w CHF za pomocą obniżenia kursu zakupu przy wypłacie kredytu (co ma również bezpośredni wpływ również na ostateczną kwotę uzyskanych przez bank odsetek) oraz przez podniesienie kursu sprzedaży przy spłacie poszczególnych rat. Ten mechanizm sprawia, że świadczenie należne od kredytobiorcy pozostaje niedookreślone.

Należy zwrócić uwagę, że w praktyce bankowej stosowano bardzo różne sposoby określania kursów walutowych – w tym i takie, które nie były obarczone wskazaną powyżej wadą dowolności, np. poprzez odwołanie do kursu kupna lub sprzedaży NBP lub przez indywidualne negocjowanie kursu przy wypłacie kredytu. Tymczasem pomimo wskazania w umowie elementów charakteryzujących świadczenie stron pozwany bank uzyskał możliwość samodzielnej modyfikacji wysokości kwoty wypłaconej jako kapitał kredytu, a następnie określanej w złotych wysokości spłacanych rat tak w zakresie kapitału, jak odsetek. Okoliczność w jakim zakresie pozwany korzystał z tej możliwości nie ma znaczenia dla konstrukcji samej umowy.

Przyznanie sobie przez pozwanego prawa do jednostronnego wyznaczenia salda kredytu i regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF poprzez wyznaczenie w tabelach kursowych kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, przy pozbawieniu powódki jakiegokolwiek wpływu na to, wykracza poza zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c., pozostając w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego, który winien być oparty na zasadzie równości stron, bez przyznawania którejkolwiek z nich władczych kompetencji do kształtowania wysokości świadczeń, w tym przypadku zobowiązania powoda podlegającego spłacie a następnie wysokości poszczególnych rat.

Przywołane wyżej postanowienia umowy są sprzeczne z tym przepisem, a tym samym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Niezależnie od tego, wskazane postanowienia umowne należy uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Skoro treść kwestionowanych postanowień umożliwia bankowi jednostronne kształtowanie sytuacji kredytobiorcy w zakresie wysokości jego zobowiązań wobec banku, przez co naruszona zostaje równowaga pomiędzy stronami umowy, to zezwalające na to postanowienia umowne naruszają zasadę lojalności kontraktowej i są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Zastrzeżenie sobie przez bank w umowie uprawnienia do dowolnego kształtowania wysokości zobowiązań kredytobiorcy, wobec braku ścisłych kryteriów ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej, przy braku przyznania drugiej stronie umowy instrumentów, które pozwoliłyby chociażby na późniejszą weryfikację prawidłowości ustalanych przez bank kursów, jest postępowaniem nieuczciwym, rażąco naruszającym równowagę stron umowy na korzyść kredytodawcy, który nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień o charakterze sankcji (m.in. podwyższone karne oprocentowanie, możliwość wypowiedzenia umowy), gdyby kredytobiorca takiego świadczenia nie spełniał. W tym mechanizmie należy więc dostrzec również sprzeczność w/w postanowień umownych z zasadami współzycia społecznego, co prowadzi do ich nieważności także na podstawie art. 58 § 2 k.c.

W tej sytuacji należało rozważyć, jakie znaczenie dla bytu całej umowy kredytu ma nieważność powyższych postanowień. Zgodnie z art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu, strony nie zawarłyby opisanej w pozwie umowy bez postanowień przewidujących indeksację kredytu, tj. § 2 ust. 1 zd. 2 umowy oraz § 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 Regulaminu. Wskazuje na to już ustalenie wysokości odsetek w oparciu o stopę procentową stosowaną na rynku do waluty szwajcarskiej (w oparciu o stawkę referencyjną LIBOR dla waluty CHF). Na rynku finansowym nie są znane umowy kredytów złotych oprocentowanych przy wykorzystaniu stóp procentowych charakterystycznych dla waluty CHF, na co powoływał się pozwany. Przy udzielaniu kredytów banki muszą zapewnić sobie finansowanie (zabezpieczenie) udzielanych kredytów poprzez zaciągnięcie zobowiązań w walucie tego kredytu. Jeśli kredyt udzielony klientowi będzie oprocentowany według stopy LIBOR (z założenia niższej niż dla innych walut) a zobowiązanie banku według wyższej stopy WIBOR - właściwej dla kredytów złotych, to doprowadzi do natychmiastowego wygenerowania straty po stronie banku. Indeksacja, czyli przeliczenie kredytu na CHF ma umożliwić zrównoważenie wierzycelności i zobowiązań banku. Bez tej operacji (nawet dokonywanej jedynie poprzez czynności księgowe) zastosowanie stopy procentowej właściwej dla innej waluty do zobowiązania wyrażonego w złotych polskich byłoby ekonomicznie nieracjonalne.

Kolejnym argumentem na potwierdzenie powyższej tezy jest sama konstrukcja umowy. Kredyty indeksowane zostały szczegółowo uregulowane w regulaminie ustalonym przez organy banku, a więc w sposób wskazujący na wyłączenie opisanych tam warunków od możliwości negocjacji. Potencjalny kredytobiorca nie miał możliwości zawarcia umowy kredytowej w złotych z oprocentowaniem innym niż oparte o stawkę WIBOR, inaczej niż poprzez zastosowanie konstrukcji kredytu indeksowanego. Mógł jedynie zawrzeć taką umowę albo z niej zrezygnować.

W sprawie niniejszej zachodzi właśnie taka sytuacja, że bez klauzul indeksacyjnych nie zostałaby zawarta umowa kredytu oprocentowana przy wykorzystaniu stawki opartej na wskaźniku LIBOR właściwej dla depozytów wyrażonych we frankach szwajcarskich. Jak wskazano wyżej, nie tylko pozwany, ale i żaden inny bank nie oferował umów kredytu złotowego oprocentowanego - jak w sprawie niniejszej - poprzez odwołanie do stopy LIBOR stosowanej do CHF. Bez zakwestionowanych postanowień umowa kredytu nie zostałaby zawarta w ogóle, względnie zostałaby zawarta na innych warunkach (np. jako kredyt w złotówkach oprocentowany według stopy WIBOR). To oznacza, że nieważność klauzul indeksacyjnych prowadzi do nieważności umowy kredytu w całości.

Dla oceny kwestii ważności umowy nie ma znaczenia wejście w życie wspomnianej wyżej ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która przyznała kredytobiorcom m.in. uprawnienie do spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie obcej (indeksacyjnej). Nieważność przedmiotowej umowy kredytu występuje bowiem od samego początku, zatem wskazane zdarzenie prawne, które nastąpiło po zawarciu umowy, pozostawało bez znaczenia dla kwestii jej ważności. Wymieniona ustawa nie usunęła pierwotnej przyczyny wadliwości klauzul indeksacyjnych, skutkujących ich nieważnością i prowadzących do nieważności całej umowy kredytu. Umożliwienie kredytobiorcy spłacania należności, od pewnego momentu wykonywania umowy, bezpośrednio w walucie indeksacyjnej CHF nie zlikwidowało źródła nieważności klauzul indeksacyjnych, jakim było zastrzeżone dla banku prawo do arbitralnego kształtowania kursu waluty CHF przyjętego do przeliczenia świadczeń stron (w tym kapitału kredytu) już przy wypłacie kredytu, a następnie przy wyliczaniu poszczególnych rat kredytu.

Powyższe nie zostałyby również osiągnięte poprzez potencjalne podpisanie przez strony aneksu umożliwiającego spłatę rat w walucie CHF, albowiem z wiedzy Sądu uzyskanej na podstawie innych tożsamyh spraw wynika, iż zawarcie w/w aneksu stanowiło jedynie zmianę techniczną spłaty kredytu i mającą zastosowanie wyłącznie do rat na przyszłość. Taka zmiana w żaden sposób nie wpływała na ukształtowanie regulacji w postaci tabeli kursowej zastosowanej dla określenia wysokości zobowiązania powódki wyrażonego w walucie CHF, do przeliczenia którego, jak i całego kredytu, nie zostały przeprowadzone.

W świetle powyższego kwestionowany przez powódkę stosunek umowny należało uznać za nieważny z uwagi, jak już wskazano, na naruszające zasadę swobody umów postanowienia indeksacyjne, które z uwagi na dowolność w wyznaczaniu kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji - CHF, zastrzegały dla strony pozwanej prawo do samodzielnego kształtowania świadczenia stanowiącego zobowiązanie powoda, na co nie miała wpływu strona powodowa, a co stanowiło o naruszeniu zasady swobody umów - art. 353¹ k.c.

Wobec zarzutu powódki co do abuzywności wskazanych w pozwie postanowień umowy i regulaminu, Sąd zobowiązany jest także dokonać oceny zakwestionowanych postanowień w tym zakresie.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienie umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenia, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Jak wynika z orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w sprawie II CSK 19/18 postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnej. W celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych. Natomiast samo rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej. Przepisy art. 385¹ - 385³ k.c. stanowią implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13 /EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, co powoduje konieczność ich wykładni w świetle w/w dyrektywy, w taki sposób aby urzeczywistnić jej cel.

Z treści art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywnej: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest w przypadku, gdy postanowienie umowne zostało indywidualnie

uzgodnione z konsumentem lub gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Sąd nie miał wątpliwości, iż powódka posiada status konsumenta (art. 22⁽¹⁾ k.c.). A także, że zawarła umowę o kredyt hipoteczny według wzorca umownego stosowanego przez pozwaną Bank. Nie miała też możliwości indywidualnego uzgodnienia postanowień dotyczących indeksacji, jak i sposobu jej stosowania. W ocenie Sądu zakwestionowane postanowienia umowne nie określają głównych świadczeń stron, gdyż nie stanowią essentialia negotii umowy. Jednakże mają znaczenia dla określenia wysokości zobowiązania stron. Sąd Najwyższy w wyroku wydanym w sprawie III CSK 159/17 wskazał, że analizowane postanowienia umowy i regulaminu dotyczące indeksacji nie określały precyzyjnie rzeczywistej wysokości świadczenia banku, jak też świadczeń kredytobiorców, w sposób możliwy do ustalenia bez decyzji Banku. Brak było bowiem wskazania, na podstawie jakich kryteriów bank ustala kurs wymiany waluty obcej zarówno w momencie uruchomienia kredytu, jak i spłaty poszczególnych rat. Postanowienia umowne muszą być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, a banki muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. TSUE w wyroku C-186/17 stwierdził, iż „kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenia. W niniejszej sprawie powódka nie dostatecznie została poinformowana o ryzyku kursowym. Z jej zeznań wynika, że doradca zapewniał ją o bezpieczeństwie kredytu indeksowanego do CHF, o stabilności waluty. Nie przedstawił żadnej symulacji wzrostu kursu franka na przyszłość w odniesieniu do miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej i do wysokości salda. Nie poinformował powódki o tym, jak kształtował się kurs w przeszłości. Tym samym powódka nie posiadająca wykształcenia ekonomicznego a posiadająca wykształcenie średnie i pracująca jako pracownik administracyjno- biurowy, nie miała możliwości racjonalnie ocenić swoich możliwości finansowych w przyszłości. Zapewnienia o bezpieczeństwie kredytu i stabilności waluty nie wzbudziły u powódki żadnych obaw ani uświadomiły ryzyka jakiego się podejmuje zaciągając kredyt indeksowany do CHF. Powódka nie była osobą zamożną, która takie ryzyko mogłaby zlekceważyć. Zatem polityka informacyjna Banku była wysoce niedostateczna w stosunku do powódki, która nie przewidziała tak wysokiego wzrostu raty kapitałowo – odsetkowej i salda w stosunku do swoich możliwości finansowych, co spowodowało zaprzestanie przez nią spłaty kredytu.

W ocenie Sądu niedozwolony charakter mają postanowienia regulaminu, mianowicie § 7 ust 4 w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie kursu nie niższego niż kurs kupna waluty ustalony przez bank w aktualnej Tabeli Kursów do przeliczenia wypłaconych w złotych środków do waluty CHF oraz wyrażenia w tej walucie salda zadłużenia z tytułu kredytu oraz § 9 ust 1 i 2 pkt. 1 w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w banku na podstawie Tabeli Kursów z dnia spłaty zobowiązania do obliczenia wysokości raty spłaty. Tak skonstruowane postanowienia regulaminu przyznają Bankowi prawa do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń stron umowy. Powódka jako kredytobiorca narażona została na niczym nie ograniczoną arbitralność decyzji banku, przy jednoczesnym braku jakichkolwiek kryteriów, nie mogła dokonać późniejszej weryfikacji prawidłowości kursu przyjętego przez bank. Stanowi to rażące naruszenie interesów powódki, narażając ją na brak bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umowy. Jest to postępowanie nieuczciwe, sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszające równowagę kontraktową stron na korzyść strony silniejszej jaką jest Bank, który nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień takich jak podwyższone oprocentowanie karne czy możliwość wypowiedzenia umowy, w sytuacji gdy konsument takiego świadczenia nie spełni. Uznając zatem abuzywność postanowień regulaminu, stanowiącego załącznik do umowy, odnoszących się do kursów CHF i tzw. spreadu, należy stwierdzić, że ma to wpływ na ustalenie abuzywności całej klauzuli indeksacyjnej. Bez odesłania do postanowień regulaminu określających zasady dokonywania przeliczeń złotych na CHF i do Tabel Kursowych klauzula indeksacyjna nie ma racji bytu. Zgodnie z treścią art 385⁽¹⁾ § 1 k.c. niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta. Zatem postanowienie umowy odsyłające do tabeli kursów walut Banku należy uznać za abuzywne tj. niewiążące powódki. W takiej sytuacji pozostawałoby postanowienie

dotyczące przeliczania ale bez wskazania kursu. To zaś powoduje niemożliwość realizacji umowy. Bez wskazania przelicznika nie jest możliwe określenie wysokości świadczeń stron. To skutkuje nieważnością umowy, chociaż przepis art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., jako skutek uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone postanowienie umowne, wskazuje niezwiązanie konsumenta tym postanowieniem. Oznacza to, że zasadniczo umowa powinna dalej obowiązywać strony, ale już bez zakwestionowanego postanowienia umownego, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa krajowego. Zatem po wyeliminowaniu klauzuli indeksacyjnej pozostałaby umowa w złotych polskich oprocentowana stawką LIBOR, którą stosuje się do waluty CHF. Powstałaby umowa nie funkcjonująca na rynku, niemożliwa z punktu widzenia zasad ekonomii. Sprzeczna z naturą stosunku prawnego i zasadami współżycia społecznego ze względu na niewątpliwe powstanie strat po stronie Banku. Sąd nie ma możliwości zastąpienia stawki referencyjnej LIBOR stawką stosowaną do kredytów złotych – WIBOR. Do oceny abuzywności klauzuli indeksacyjnej odnoszą się także wcześniejsze rozważania dotyczące obowiązku Banku w zakresie informowania klientów o ryzyku walutowym. Konsekwentnie zatem należy uznać przedmiotową umowę o kredyt hipoteczny indeksowaną do franka szwajcarskiego za nieważną jako sprzeczną z naturą stosunku prawnego – umowy kredytu indeksowanego na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c.

W przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu bankowego, Sąd w składzie rozpoznającym niniejsze powództwo opowiada się za tzw. teorią salda, której zastosowanie oznacza, że w przypadku gdy świadczenia kredytobiorcy z tytułu nieważnej umowy kredytu, nie przewyższą świadczenia pieniężnego faktycznie otrzymanego od banku z tytułu wykonania nieważnej czynności prawnej, brak jest podstaw do uwzględnienia powództwa o zapłatę. Z taką sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

Podstawę zwrotu wzbogacenia stanowi, bowiem co prawda art. 410 § 2 k.c., ale § 1 tego artykułu wskazuje, że przepisy poprzedzające, tj. art. 405-409 k.c., mają zastosowanie również przy nienależnym świadczeniu (zob. wyrok SN z 17 czerwca 2016 r., IV CSK 658/15, Lex nr 2069453). Tradycyjnie przyjmuje się, że zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstaje w razie spełnienia następujących przesłanek: wzbogacenia, zubożenia, związku między wzbogaceniem i zubożeniem oraz braku podstawy prawnej wzbogacenia. Korzyścią majątkową (wzbogaceniem) w rozpoznawanym przypadku jest zwiększenie aktywów - uzyskanie prawa majątkowego (sumy pieniężnej).

W ocenie sądu, przy wykładni art. 405 i nast. k.c., w przypadku nieważności umowy kredytu bankowego decydujące znaczenie winny mieć względy funkcjonalne. Ocena, czy i w jakich okolicznościach następuje bezpodstawne wzbogacenie, wymaga ustalenia celu wskazanej instytucji, którym jest przywrócenie zakłóconej równowagi majątkowej zgodnie z zasadami słuszności. Konieczne jest zatem każdorazowo ustalenie, czy w świetle zasad słuszności przesunięcia majątkowe dokonane między dwoma podmiotami nastąpiły w taki sposób, iż doszło do zachwiania koniecznej i podlegającej ochronie równowagi majątkowej. Co istotne, konieczne jest przy tym ustalenie, jaki byłby skład majątku zubożonego, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące niesłuszne wzbogacenie (wyrok SN z 9 kwietnia 2019 r., V CSK 52/18, Legalis nr 1894007).

Podkreślić należy, iż strona powodowa przeanalizowała jedynie jeden kierunek ewentualnego upadku umowy i w konsekwencji spełnienia świadczenia nienależnego. Trzeba zauważyć, że jeżeli umowa nie wiązałaby stron, to świadczenie nienależne w pierwszej kolejności spełnił pozwany, uruchamiając kredyt w złotych polskich. Z uwagi na fakt, iż kwota kredytu otrzymana przez powódkę przewyższa kwotę dokonanej już spłaty, należy przyjąć, że pozwany nie pozostaje wzbogacony kosztem powódki. W okresie objętym pozwem powódka dokonała spłaty kwoty 142.820,45 zł. Kwota udzielonego kredytu to kwota 300.000 złotych.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd na podstawie powołanych przepisów w pkt. 1 sentencji wyroku ustalił, że zawarta przez strony umowa kredytu jest nieważna, zaś w pkt 2 sentencji wyroku oddalił powództwo w zakresie roszczenia głównego o zapłatę.

O kosztach Sąd postanowił na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Sąd uznał, iż wobec uwzględnienia najdalej idącego powództwa o ustalenie nieważności umowy, stroną przegrywającą

jest pozwany Bank i to on zobowiązany jest zwrócić powódce koszty niezbędne do prowadzenia procesu tj. opłatę od pozwu w kwocie 1000 zł oraz kwotę 5417 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego , w tym kwoty 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.